

статусу, відбувався в порядку, що найменше порушує уклад життя неповнолітнього та відповідає його віковим та психологічним особливостям [2].

Генеральною прокуратурою України з метою наближення діяльності прокурора щодо захисту прав дітей, зокрема у сфері кримінального провадження, до європейських стандартів, було здійснено системні структурні зміни в організації роботи органів прокуратури. Сьогодні у центральному апараті функціонує управління захисту прав і свобод дітей, до повноважень якого входить процесуальне керівництво у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх, забезпечення нагляду за додержанням їх прав під час виконання кримінальних покарань та застосування примусу, захисту прав дітей в суді, нагляд за додержанням і застосуванням органами влади законів з питань охорони дитинства. Відповідні самостійні підрозділи діють в прокуратурах регіонів[3].

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-УІ.
2. Наказ Генерального прокурора України від 6 грудня 2014 року № 16 гн «Про організацію діяльності органів прокуратури щодо захисту прав і свобод дітей».
3. Вишинський В. Діяльність прокурора у сфері захисту прав і свобод дітей / В. Вишинський // Вісник прокуратури. - 2013. - № 8(146). - С.30.

Експертна практика як основа наукового розвитку судових експертиз у 1920-1930 рр.

Юсупов В.В., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, начальник науково-дослідної лабораторії з проблем експертно-криміналістичного забезпечення діяльності ОВС ННІПФЕКП НАВС

Відповідно до Положення про Кабінети науково-судової експертизи від 25.04.1925 заснування крайових Кабінетів науково-судової експертизи в Києві, Одесі і Харкові обумовлювалося необхідністю проведення різного роду наукових обстежень, науково-хімічних досліджень і експертизи з судових справ, а також для проведення наукових робіт та експериментальних досліджень з питань криміналістики та методології дослідження злочинів і особи злочинців.

Спочатку в цих Кабінетах проводити наукові роботи та експериментальні дослідження з питань криміналістики і методології судово-експертних досліджень було можливо лише з дозволу завідуючого [1, с. 170]. У подальшому Інститутам науково-судової експертизи надавалося право проводити різні науково-технічні досліді в своїх лабораторіях у судових справах шляхом фотографії, дактилоскопії, хімії та інших наукових засобів; проводити наукову роботу і експериментальні дослідження з питань криміналістики і методології дослідження злочинів; проводити кримінологічні науково-дослідні роботи щодо всебічного вивчення особи правопорушників з метою виявлення моментів, що спричинили правопорушення і встановлення заходів їх виправлення.

Інститути науково-судової експертизи мали змогу вивчати експертну практику, крім судових експертиз, ще й психіатричних і судово-медичних досліджень. Це обумовлювалося існуванням відповідних секцій у складі Інститутів, взаємодією з органи охорони здоров'я та психіатричними закладами.

Відповідно до наказу Народного комісаріату юстиції УССР (НКЮ) інститутам науково-судової експертизи від 03.05.1927 наукові роботи та

експериментальні дослідження з питань криміналістики і методології судово-експертних досліджень інститути могли проводити як за дорученнями НКЮ так і за своєю ініціативою. Для цього вони повинні були мати науковий зв'язок між собою, а також з науковими установами та видатними вченими СРСР і за його межами, і могли одержувати із-за кордону необхідні книги, журнали, приладдя, тощо. Інститути могли користуватися всіма архівними матеріалами судів та статистичними даними НКЮ. Також передбачався обов'язок друкувати свої наукові твори в журналах, зокрема у журналі «Архів кримінології та судової медицини» (постійний науковий орган друку Інститутів науково-судової експертизи).

Таким чином, результати узагальнення та дослідження експертної практики проведення судових, судово-медичних, психіатричних досліджень оприлюднювалися у журналі «Архів кримінології та судової медицини» або в інших виданнях, що сприяло обміну досвідом, передовими техніками проведення досліджень та розвитку науково-судової експертизи в цілому.

Експертна практика 1925-1930-х рр. передбачала можливість наукового дослідження особи правопорушника, для чого Інститутам науково-судової експертизи надавалося право проводити необхідні роботи в місцях позбавлення волі та установах для неповнолітніх правопорушників. З цією метою передбачалося створення у структурі Інститутів окремої секції кримінально-психологічних та психопатологічних досліджень. Так, у 1928 р. при Київському інституті науково-судової експертизи організована науково-дослідна кафедра кримінології, у роботі якої брав участь відомий процесуаліст М.О. Чельцов-Бебутов Г2, с. 381. Відповідно до Положення про судоустрій УСРР у 1930 р. ця кафедра була ліквідована.

Результатом наукової роботи щодо психологічних та психопатологічних досліджень було: а) розробка питань виховно-трудового режиму в умовах позбавлення волі відповідно до віку правопорушників, складу характеру, тощо; б) окреслення прогресивних шляхів пенітенціарної політики щодо виправлення засуджених; в) вивчення злочинності як соціального явища і виявлення її причини та умов; г) удосконалення методів наукового дослідження особи правопорушника та його психофізіосоматичних особливостей у зв'язку із соціальними умовами життя [1, с. 204].

Переважаюча кількість емпіричного матеріалу накопичувалася в Кабінетах (Інститутах) науково-судової експертизи, а саме у їх музеях. У Положенні про Кабінети науково-судової експертизи такі заклади називалися науково-практичні навчально-показові музеї.

Низка нормативних актів 1920-1930 рр. зобов'язувала судові органи передавати до музеїв конфісковані знаряддя злочину, речові докази по закінчених справах, якщо вони мали значення для науково-судового дослідження. У розпорядчих документах йшлося, що речові докази, які були знаряддям злочинів надсилаються до Кабінетів (Інститутів) науково-судової експертизи для вивчення техніки злочинів і поповнення музеїв експонатами.

Обов'язковому поверненню в музеї належали різні знімки, предмети та результати досліджень експертних установ по закінчених судових справах, якщо ці предмети не належали іншому спрямуванню. Цікавим є те, що відповідно до п. 30 Інструкції крайовим Кабінетам науково-судової експертизи, затвердженої НКЮ УСРР 30.11.1923, експонати музеїв могли поповнюватися за рахунок наукових робіт, які проводилися в Кабінетах.

Показники роботи експертних установ відображали кількісно-якісну складову злочинності. Окремі види досліджень зумовлювали необхідність створення нових експертних закладів. Так, для успішної охорони обігу грошових і фондових цінностей у 1926 р. було організовано центральну всесоюзну експертну установу в справах грошових знаків та цінних паперів - Дослідну станцію при емісійному відділі Правління Державного банку СРСР. До цієї установи надходили відомості про всі підробки, виявлені в країні, та їх технічні прийоми для вивчення злочинного досвіду та протидії йому.

У 1930 р. Інститут науково-судової експертизи у Києві виконав більше 600 експертиз документів, речових доказів у справах про вбивства, пожежі, отруєння. Розвиток вивчення експертної практики у 1930-ті роки помітно активізував науково-дослідну роботу інституту. В секції індивідуальної ідентифікації проводилось експериментальне вивчення проблеми індивідуальності та стійкості ознак почерку, а також розробка нових методів фіксації слідів на сипучому ґрунті. У секції судової фотографії вивчалися процеси фотографічного відтворення деталей і способи зміни контрастів для виявлення змін у документах, розроблялися нові фізичні методи дослідження речових доказів у інфрачервоних, ультрафіолетових і рентгенівських променях, а також методи ідентифікації вогнепальної зброї. У секції судової хімії проводилась комплексна розробка методів якісного і кількісного визначення органічних і неорганічних отрут у біогенному матеріалі. У секції судової біології розроблялися і удосконалювалися методи дослідження крові [3].

У результаті узагальнення та дослідження експертної практики у 1920-1930х рр. Інститути науково-судової експертизи готували рекомендації щодо вилучення і фіксації слідів на місці злочину, зберігання і пересилання на експертизу речових доказів, оформлення вимог на проведення судових експертиз та ін. Формування колекцій речових доказів, їх вивчення забезпечували розвиток судової експертизи, дослідження способів вчинення злочинів, удосконалення існуючих криміналістичних і експертних методик.

Список використаних джерел:

1. Комаха В. О. Становлення і розвиток судової експертизи та судово-експертних установ на Півдні України (За матеріалами перших двох етапів становлення і розвитку Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз 1914 - 1941 рр.: монографія / В. О. Комаха. - Одеса : Юридична література, 2002. - 512 с.
2. Сапун А. П. 50 лет деятельности Киевского научно-исследовательского института судебной экспертизы / А. П. Сапун, М. Я. Сегай // Криминалистика и судебная экспертиза. Республиканский межведомственный сборник научных и научно-методических работ. - К. : РИО МООН УССР, 1967. - Вып. 4. - С. 35-9.
3. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз : [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://kniise.com.ua/ru/istorija>